

Со Законот за еднакви можности меѓу жените и мажите се уредуваат заедничките основи за подобрувањето и унапредувањето на статусот на жените и воспоставувањето еднакви можности за жените и мажите во политичката, економската, социјалната, образовната област и во другите области од општествениот живот.

дека во изминатиот период на овој план е направено многу преку едукативни семинари, кампањи и обуки, со цел да се надмине ваквиот, би рекла, менталитет или сфаќање за улогата и за местото на жената. Ова може особено да се забележи кај помладата популација со која работиме и кои своите ставови и мислења во однос на рамноправноста или еднаквите можности ги гради врз промените на севкупниот начин и динамика на живеење, кои веќе се присутни и во нашата средина. Имајќи предвид дека на скандинавските држави им биле потребни повеќе од 100 години за да ја постигнат рамноправноста, сметам дека ние во моментов сме во многу повољна ситуација базирана на претход-

ДА ЈА НАДМИНЕМЕ ТРАДИЦИОНАЛНАТА ДЕКЛАРИРАНАТА РАМНОПРАВНОСТ ВО ПРАКТИКА

Разговорот го водеше:
Рената МАТЕСКА

☀ Која е потребата од донесување Закон за еднакви можности меѓу жените и мажите и не сметате ли дека доцниме со него, имајќи предвид дека сме меѓу последните во регионот во однос на ова прашање?

ГРОЗДАНОВА: На 9 април 2000 година, меѓу Република Македонија и Европската заедница и нејзините земји-членки склучена е Спогодба за стабилизација и асоцијација, како документ со кој се воспоставува асоцијација меѓу Заедницата и нејзините држави-членки, од една страна, и Република Македонија, од друга страна. Покрај другите цели на оваа Спогодба, една од целите е да се поддржат напорите на Република Македонија за развој на економската и на меѓународната соработка и прилагодување на нашето законодавство со законодавството на Заедницата во целост. Соработката меѓу странките ќе вклучи и прилагодување на законодавството на Република Македонија во однос на работните услови и еднаквите можности за жените и за мажите, со цел да се обезбеди поцелосна законска регулатива во врска со оваа проблематика, а согласно стандардите кои се пропишани со регулативите на ЕУ. Во рамките на овој процес е предвидено хармонизирање на законодавството во врска со еднаквите можности за жените и за мажите, од кои причини и во Програмата за работа на Владата на Република Македонија за 2005 година е предвидено донесување посебен закон за еднакви мож-

ности на жените и на мажите. При правното уредување на прашањата во врска со еднаквите можности на жените и на мажите потребно е да се почитуваат начелата, кои се прифатени како дел од европските прописи, односно аки-комуните во целост, а кои се преземени и во законодавствата на повеќето земји-членки на ЕУ.

Сметам дека изработката и донесувањето на Законот се случува во вистинско време и фактот дека сме меѓу последните држави кои изработиле и имаат ваков закон, го гледам како придобивка затоа што имавме можност многу да научиме за позитивните и за негативните искуства од донесувањето и од имплементирањето на ваквите закони во другите земји, особено во нашиот регион. Овие искуства зборуваат дека не треба да се биде преамбициозен со ваквиот Закон, туку тој да биде во согласност со реалната состојба во државата, гледано од сите аспекти.

☀ Со оглед на фактот дека живееме на Балканот, каде имаме закоравени традиции за односот меѓу половите, сметате ли дека за овој Закон ќе има негативни реакции и од двата пола, следбеници на традицијата "жената мора да е покорна и само домаќинка"?

ГРОЗДАНОВА: Традициите, стереотипите и предрасудите, за жал, сè уште имаат огромно влијание врз улогата и местото на жената во нашата држава, особено во некои средини. Но, сметам

ните придобивки, да ги надминеме традицијата и стереотипите и декларираната рамноправност да ја спроведеме и во практика. Затоа сметам дека овој Закон ќе претставува само дополнителна алатка или механизам, чекор по чекор да ја постигнеме целта.

☀ И покрај огромните напори жената да стане "фактор" на политичката сцена, сепак немаме многу жени на високи функции, таму каде што директно се одлучува. Зошто?

ГРОЗДАНОВА: Значајни и сеопфатни активности беа преземени со цел квантитативно, но и квалитативно учество на жените во политиката и во јавниот живот. Искуствата од преземените акции покажаа дека е потребно да се преземаат акции на повеќе нивоа, со кои систематски ќе се подобри учеството на жената во сите сфери на одлучување. За жал, недоволното учество на жените во оваа сфера, покрај социоекономските услови, се должи и на традиционалните вредности и норми. И покрај позитивните заложби и законски решенија со кои се предвидуваат квоти за застапеност на жените на кандидатските листи, тие не се почитуваат доволно. Не постојат сериозни заложби од страна на политичките партии за предвидување исти вакви мерки во нивните програми.

☀ Досега, по повод донесувањето на овој Закон се одржаа многу трибини во

државава. Главно, какви беа реакциите, забелешките...?

ГРОЗДАНОВА: Со оглед на тоа дека пошироката јавност беше запозната од поодамна за ваков Закон, реакциите на учесниците на трибините беа позитивни и иницијативата за донесување на Законот беше поддржана од сите учесници, особено од фактот што со овој Закон, а во согласност со останатата позитивна законска регулатива во Република Македонија прв пат се дефинираат и се регулираат голем број термини и состојби, кои подеднакво се однесуваат и на мажите и на жените.

Единствена забелешка која се повторуваше речиси на сите трибини беше во

ниот план за акција, Владата на Република Македонија треба да го поднесе на усвојување до Собранието. Националниот план за акција треба да ги содржи основните начела за еднакви можности во согласност со содржината на пропишаните долгорочни програмски документи, а особено насоките и мерките за постигнување на целите во посебните области на општествениот живот, пред сè, во областа на вработување, социјалната сигурност и здравствената заштита, образованието, семејните односи, насилиството над жената и застапеноста на двата пола во јавниот живот; одговорност за спроведување на мерките за постигнување на целите; содржината, одговорните тела и лица за подготвување

ГРОЗДАНОВА: Со овој Закон се пропишува прекршочна одговорност заради неспроведување на пропишаните одредби од овој Закон, поаѓајќи од искуствата со спроведувањето на останатите законски решенија во нашата држава, сметам дека во дефинирањето на членовите кои се однесуваат на санкционирање на сите оние кои нема да го спроведуваат Законот, вклучувајќи ги и политичките партии, потребно е да се земаат предвид искуствата од другите држави.

Во однос на овие членови работната група повторно ќе се состане и ќе дефинира одредби кои ќе бидат во согласност со останатата законска регулатива од овој домен во Република Македонија, со цел да се постигнат вистински резултати во имплементирањето на Законот.

☀ Сите потенцираат дека овој Закон е мошне важен, значаен. Но, што конкретно ќе се смени и со неговото донесување?

ГРОЗДАНОВА: Цел за донесување на овој Закон е уредувањето на заедничките основи за подобрување и унапредување на статусот на жените и воспоставување еднакви можности за жените и за мажите во политичката, економската, социјалната, образовната област и во другите области од општествениот живот.

Еднаквите можности на жените и на мажите потребно е да се разликува од еднаквоста пред Законот, која ја пропишува Уставот на Република Македонија во член 9.

Со овој Закон се дефинираат еднаквите можности како обезбедување на еднакво учество на жените и на мажите во сите области од јавниот и од приватниот живот, еднаков статус, еднаков третман во остварувањето на сите права и во развојот на нивните индивидуални потенцијали, преку кои тие придонесуваат во општествениот развој, како и еднакви придобивки од резултатите произлезени од тој развој.

Дефиницијата на поимот еднакви можности произлегува од Конвенција за елиминација на сите форми на насилство врз жените на Обединетите нации (CEDAW) и истата во основа е идентична со дефинирањето на овој поим во законите на другите држави.

Горенаведеното го сметам за многу важно и релевантно во однос на Законот. За да се потврди важноста и релевантноста на овој Закон треба сите заедно да работиме не само на планот на унапредувањето на статусот на жената туку и на обезбедувањето еднакви можности меѓу жените и мажите во Република Македонија.

ЦИЈАТА И СТЕРЕОТИПИТЕ, ОПРАВНОСТ ДА ЈА

А

однос на надгледувањето во имплементирањето на Законот и во однос на казнените мерки, кои препорачуваат да бидат поригорозни и со повисоки казни.

☀ Што се подразбира и што е опфатено во Националниот план за акција за еднакви можности на жените и на мажите (НПАЕМ)?

ГРОЗДАНОВА: Согласно Пекингската декларација и Платформата за акција донесени на Четвртата светска конференција на жените во 1995 година, Министерството за труд и социјална политика изработи Национален план за акција за полова рамноправност, кој Владата на Република Македонија го усвои во декември 1999 година. Националниот план за акција е документ во кој се дефинирани политиката и мерките во насока на промовирањето и заштитата на правата на жената во сите области на општествениот живот и има за цел постојано подигнување на свеста за потребата на дејствување за постигнување потполна еднаквост на жените и на мажите. Министерството за труд и социјална политика преку Секторот за еднакви можности ќе направи ревидирање и дополнување на веќе постојечкиот Национален план за акција за полова рамноправност врз основа на предлозите од министерствата, локалните заедници, социјалните партнери, невладините организации и други организации и индивидуални експерти. Откако ќе биде ревидиран Национален

ЕЛЕНА ГРОЗДАНОВА

и спроведување на периодичните планови кои се во функција на спроведување на задачите од Планот за акција во посебните области на општествениот живот; податоци кои треба да бидат собрани, обработени, поврзани, зачувани, анализирани и презентирани поодделно по полова структура во рамките на активностите на Државниот завод за статистика; методот за следење и известување за примената на Планот за акција; потребните средства за примената на мерките од Планот за акција, извори и начин за обезбедување на тие средства.

☀ Политичката партија која нема да усвои План за еднакви можности ќе биде казнета за прекршок со парична казна во износ од 200.000 до 300.000 денари. Како ги коментирате казнените одредби во Законот?